

ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ У РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Анотація. Акцентується увага на окремих теоретичних підходах до визначення сутності дефініцій «інновація», «інноваційний процес», «інноваційний розвиток», «інноваційний розвиток регіону». Стверджується, що інноваційний розвиток регіону, як об'єктивний процес, тісно пов'язаний із розвитком науки і техніки. Встановлено, що для забезпечення результативності цього процесу виникає необхідність формування дієвої системи виважених управлінських рішень під час упровадження інновацій.

Ключові слова: інновація; розвиток; бізнес; інноваційна діяльність.

INNOVATION ICREASING IN BUSINESS DEVELOPMENT

Abstract: Some theoretical approaches to defining the essence of the definitions «innovation», «innovation process», «innovation development», «innovation development of the region» are considered. Research has confirmed that the innovative development of the region as an objective process is closely linked to the development of science and technology. It is established that to ensure the effectiveness of this process there is a need to form an effective system of sound management decisions during the implementation of innovations.

Keywords: innovation; development; business; innovation activity.

В останні роки для України формуються кардинально нові перспективи економічного росту у зв'язку із здійсненням активних євроінтеграційних процесів. Вивчення проблем інноваційного розвитку, окреслення концептуальних основ і забезпечення управління зазначеним розвитком знайшло своє відображення у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Зокрема, цим питанням присвячено наукові праці: А. Пенті, А. Тоффлера, Дж. Гелбрейта, П. Друкера, С. Бесараб, В. Василенко [1], А. Гальчинського, М. Гуменюк, С. Ілляшенко, Т. Кваші [3], Ж. Крисько [2], П. Микитюка [2], В. Савчука, В. Соловійова, В. Шматько [1], Й. Шумпетера та ін.

Натепер підвищення активності інноваційної діяльності вітчизняних підприємств є однією з головних передумов стабільності та сталого розвитку економіки України. Вивчення світового та вітчизняного досвіду свідчить, що вирішення проблем інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств полягає у першу чергу в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів щодо збільшення обсягів притоку інвестицій.

Україна, орієнтована на інноваційний шлях розвитку економіки, обов'язково повинна враховувати синергетичні ефекти інновацій. У зв'язку з цим система управління повинна бути: 1) рефлексивною, тобто базуватися на здатності прогнозувати наслідки реалізації прийнятих рішень і на цієї основі коригувати управлінські дії з урахуванням ситуації, що склалася; 2) багатоваріантною і нелінійною; 3) ситуаційною, щоб порівнювати управлінські дії зі станом і тенденціями розвитку соціально-економічного середовища на момент прийняття рішень; 4) самоорганізуючою, тобто система управління повинна змінюватися, щоб відповідати вимогам оновленого суспільства [4].

З огляду на викладені твердження, стосовно пріоритетності ролі держави та галузевої науки у забезпеченні й регулюванні інноваційного розвитку, головними напрямками державної політики інноваційного розвитку на сучасному етапі мають стати:

- визначення основних шляхів інноваційного прориву на основі комплексного аналізу світових тенденцій, технологічного передбачення й ретельного аналізу наявного інноваційного потенціалу підприємств;

- забезпечення сприятливих умов для техніко-технологічної модернізації виробничої бази підприємств, підвищення інноваційної сприятливості та інвестиційної привабливості виробництва;

- прийняття концепції партнерства держави, наукового співтовариства в досягненні параметрів державних галузевих програм і проектів формування внутрішнього ринку споживання продовольства й експертного потенціалу наукоємної продукції;

- створення дієвої інфраструктури генерації наукових знань та здійснення інноваційних

процесів, спрямованих на формування ринку наукоємної продукції відповідно до попиту споживачів;

- підвищення ролі регіонів у розвитку інноваційних процесів, методів сприяння впровадження інновацій. Тому на державному рівні необхідно забезпечити формування нормативно-правової бази та інформаційно-аналітичного забезпечення ринку, ведення моніторингу та прогнозування кон'юнктури ринку, здійснення жорсткого контролю за безпекою продукції і запровадженням європейських стандартів її якості.

Нині інноваційний розвиток підприємств та їх виробничих потужностей можливий тільки на основі відповідної моделі, яка має враховувати регіональні особливості виробництва продукції та можливості інноваційного розвитку галузевих структур.

Становлення інноваційної моделі розвитку виробництва є системною проблемою і вимагає комплексного розв'язання цілої низки проблем:

- поетапного підвищення рівня фінансування регіональної виробничої науки за рахунок усіх джерел з метою сприяння перетворенню пріоритетних галузей регіону у високотехнологічні, розробки та впровадження ефективної інвестиційної політики в інноваційній сфері;

- підвищення результативності регіонально-галузевої науки та створення потужного пакета конкурентоспроможних інновацій (сучасних технічних комплексів, адаптованих до умов конкретного регіону);

- формування економічних механізмів стимулювання попиту на інноваційну продукцію, пільгове кредитування ресурсів і кредитної підтримки, пільгового оподаткування інноваційних проєктів;

- підвищення рівня капіталізації інтелектуальної власності через уведення її об'єктів у господарський обіг і подальше використання одержаних результатів для фінансування науководослідних розробок;

- створення сучасної гнучкої регіональної інноваційної інфраструктури, здатної разом з відповідною загальнодержавною інфраструктурою забезпечувати швидкий перехід від фундаментальних і прикладних досліджень до практичного застосування їхніх результатів. Розробці та впровадженню дієвих механізмів інноваційного розвитку регіону повинен передувати комплексний аналіз рівня відповідності наявного ресурсного потенціалу підприємств.

Для розв'язання завдань ефективного управління інноваційним потенціалом підприємств одним із найбільш перспективних є синергетичний підхід до управління складними системами, який акцентує увагу на узгодженні взаємодії частин при утворенні структури як єдиного цілого.

Зазначимо, що якісне вдосконалення виробничого процесу на новій техніко-технологічній основі розглядається як важливий фактор розвитку виробництва. З цією метою необхідно створити відповідну систему стимулів для розвитку інновацій як необхідної складової удосконалення виробництва підприємств [4]. Це пов'язано з тим, що такі стимули певною мірою впливають на підвищення техніко-економічного рівня виробництва і можуть поєднати поточні цілі підприємств галузі зі стратегічними [1].

Основою успішного інноваційного розвитку будь-якого підприємства є наявність інноваційного потенціалу, спроможність та готовності до впровадження інноваційних проєктів. На нашу думку, підхід до розгляду інноваційно-виробничого потенціалу лише як сукупності ресурсів і можливостей їхнього використання дуже обмежений. Таке уявлення не враховує цільової та сукупної характеристики цієї категорії. Використання ресурсів завжди має цілеспрямований характер і повинен бути певним чином організованим для реалізації потреб суб'єкта господарювання, галузі та економіки держави в цілому.

Цілями інноваційної діяльності можуть бути виживання підприємств і збереження ніші на ринку, підвищення конкурентоспроможності продукції, експансія, збільшення прибутку і ін. Інноваційний потенціал також має характеризувати внутрішня можливість інноваційного середовища, у якому перебувають підприємства галузі, здійснювати цілеспрямовану діяльність із залученням конкретних господарських ресурсів для виробництва інноваційного продукту. При цьому необхідно враховувати й зовнішні економічні фактори, що впливають на інноваційний потенціал. Головними з них є державна інноваційна політика, політика кредитних установ, конкурентні стратегії споживачів.

У процесі дослідження було доповнено визначення інноваційного потенціалу підприємства, який розглядається як сукупність організованих у певних соціально-економічних формах ресурсів, що за наявності відповідних внутрішніх і зовнішніх чинників інноваційного середовища можуть бути спрямовані на реалізацію інноваційної діяльності, метою якої є підвищення ефективності й розвиток

виробництва [4].

Освоєння підприємством нових технологій та інновацій потребує об'єктивної оцінки параметрів і характеристик його потенціалу, які мають важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності шляхом розробки і реалізації нової інноваційної стратегії розвитку.

Зазначимо, що у сучасних умовах кожному суб'єктові господарювання необхідно об'єктивно розуміти теоретико-практичні основи закономірностей процесу формування структури, джерел зростання, методів оцінки й розробки напрямів ефективного використання такого потенціалу.

Професійна обізнаність у цих проблемах дасть змогу об'єктивно оцінювати свої реальні можливості, розробляти нові напрями інноваційної діяльності, сформувати ефективну стратегію інноваційного розвитку.

Таким чином, організація впровадження інноваційних розробок має здійснюватися на основі обґрунтованої інноваційної стратегії, яка повинна відповідати критеріям доцільності інвестиційної підтримки нововведень. Кожне підприємство у структурі галузевого виробництва повинно розробляти дієвий стратегічний план свого інноваційного розвитку, спрямований на досягнення рівноваги між власним платоспроможним попитом, існуючими обсягами пропозиції з боку наукових організацій та інвестиційними можливостями.

Саме завдяки такому прогнозу підприємства повинні визначити, які технології виробництва необхідно розвивати, а від яких слід відмовитися. Впровадженню інноваційних стратегій розвитку мають передувати прогностичні розрахунки обсягів потенційних потреб в обладнанні, технологіях, технологічних елементах, провідних фахівцях.

Потім проводиться аналіз ринку наукоємної продукції, вибір потенціальних виробників і пошук фінансових та інвестиційних ресурсів для її придбання. Дуже важливе значення техніко-технологічне прогнозування має для підприємств, які вважаються виробничими і технологічними лідерами у певній галузі виробництва. В процесі техніко-технологічного прогнозування доцільно використовувати такі популярні методи, як: підготовка сценаріїв, екстраполяція трендів, метод Дельфі та ін.

Світовий досвід переконує, що форми і методи розвитку конкуренції в інвестиційно-інноваційній діяльності повинні суттєво змінюватися. Держава має активно сприяти розробці програм щодо залучення і використання інвестицій, брати участь в управлінні процесами і ризиками в інноваційній діяльності виробництва.

Вплив держави повинен спрямовуватися на максимальну підтримку власного інноваційного потенціалу, підтримку галузевих науково-дослідних організацій, а також на забезпечення реалізації науково-технічної політики, що відповідає світовому рівню. Реформування виробництва в регіонах України неможливе без проведення великомасштабних інституціональних та організаційно-економічних перетворень.

Структурні зрушення в економіці України, використання синергетичного підходу для розв'язання завдань ефективного управління інноваційним потенціалом підприємств передбачають активізацію використання їхніх ресурсовиробничих можливостей, навіть перепрофілювання, що забезпечить можливість реалізації перспектив науково-технічних програм розвитку виробництва. Це потребує залучення великого обсягу фінансових ресурсів.

Дослідженнями встановлено, що причинами низького рівня інноваційної активності підприємств України в цілому є недостатність обсягів і неефективність використання власних, залучених і позикових джерел фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності [2].

Такого роду ситуація безпосередньо пов'язана з наслідками проведених реформ, політичною нестабільністю, недостатністю обсягів державного фінансування інноваційного розвитку, недосконалістю амортизаційної політики, низьким рівнем зацікавленості фінансово-кредитних установ у підтримці інноваційних процесів, не вигідними умовами банківських структур щодо кредитування інноваційної діяльності суб'єктів виробництва.

Враховуючи специфіку інноваційного розвитку підприємств, для розв'язання існуючих проблем недержавного фінансування і кредитування інноваційної діяльності, на нашу думку, необхідно широко впроваджувати змішану форму інвестиційного забезпечення інноваційних процесів. Так, на докомерційному етапі реалізації інновацій, коли приватний сектор не спроможний забезпечити достатні обсяги фінансово-кредитної підтримки або ж не має для цього відповідних стимулів, слід застосовувати механізми бюджетного стимулювання інноваційної діяльності [3].

На етапі комерційної реалізації інновацій необхідно запроваджувати механізм більш активного залучення недержавних джерел підтримки інноваційної діяльності підприємств. Вважаємо, що у

даному випадку підтримка інноваційної діяльності повинна здійснюватися за рахунок засобів недержавного фінансування, переважно залучених інвестиційних ресурсів. У кінцевому підсумку можливість швидкого залучення внутрішніх та іноземних інвестицій, передусім у науково-виробничу сферу виробництва, дасть можливість багатьом підприємствам отримати ефективні можливості прискорення розвитку пріоритетних сфер виробничої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко В. О., Шматько В. Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ЦУЛ, 2003. 439 с.; С. 418-421.
2. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224 с.
3. Писаренко Т. В., Кваша Т. К., Рожкова Л. В., Коваленко О. В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь. К: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
4. Сербенівська А. Ю. Сутність та значення інноваційних процесів в діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. № 5, 2012. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1690>

Коваль Нонна Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Закладу вищої освіти «Подільський державний університет», Кам'янець-Подільський, e-mail: nonnakoval69@gmail.com, моб. телефон 0673812876.

Куровський Владислав В'ячеславович – студент 3 курсу Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» спеціальності 051 «Економіка», Кам'янець-Подільський.

Koval Nonna V. – docent Department of Economics, Entrepreneurship, Trade and Stock Exchange, Higher Educational Institution «Podillia State University», Kamianets-Podilskyi, e-mail: nonnakoval69@gmail.com

Kurovsky Vladislav V. – 3rd year student Higher Educational Institution «Podillia State University» specialty 051 «Economics», Kamianets-Podilskyi.